

Nr 359.

Av herr **Åqvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 74, med förslag till avtal med Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 74 med förslag till avtal med Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund föreslås bl. a. utökad rätt för L. K. A. B. till brytning och bortfraktning av malm från bolagets gruvfält med högst 6 miljoner ton intill den 1 oktober 1940. I samband härmed ges förslag angående disponerandet av den genom merbrytningen uppkommande vinsten. Sedan avsättning med en tredjedel av den å merbrytningen för året belöpande vinstandelen ägt rum till en avskrivningsfond, skall återstående vinst fördelas mellan preferens- och stamaktier på sätt, som framgår av § 5 av 1927 års malmavtal. Denna paragraf föreskriver, att till och med den 30 september 1947 skall preferensaktierna (staten) tilldelas ett belopp per ton, som med 75 öre understiger halva nettovinsten per ton under det återstoden tillfaller stamaktierna (Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund).

Av en redogörelse i nr 49 för 1937 av tidskriften »Affärsvärlden» framgår, att under det bokslutsår, som för L. K. A. B. gått till ända den 30 september 1936, hade uppstått en nettovinst av 20.3 miljoner kronor på en malmbrytning av 6.14 miljoner ton eller 3: 31 kronor per ton. I bokslutet per den 30 september 1937 redovisas en nettovinst av 47.7 miljoner kronor på en malmbrytning av 9.81 miljoner ton eller per ton 4: 86 kronor. Uppenbart är ju, att om brytningen skulle stiga till 12 å 13 miljoner ton under de närmaste åren, kommer den per ton belöpande nettovinsten att ytterligare stiga med ej oväsentligt belopp, emedan omkostnaderna för denna merbrytning per ton givetvis ej kunna bli lika höga som för den normala driften. De ökade omkostnaderna synas av den något knapphändiga motiveringen att döma uppskattas till 3 procent av avskrivningsfonden beräknad på visst sätt. Vad detta nu kan betyda är för den oinvidige ej lätt att yttra sig om. Det förefaller dock som om merkostnaderna för merbrytningen även av L. K. A. B. anses relativt små, varav naturligtvis följer, att den på merbrytningen belöpande vinstandelen bör bli högst betydande.

Under sådana omständigheter kan det ej betraktas som något intrång på stamaktieägarnas berättigade intressen, om vinsten å merbrytningen fördelades på ett annat sätt mellan parterna, nämligen med två tredjedelar till preferensaktieägarna (staten) och en tredjedel till stamaktieägarna (T. G. O.). Redan 1927 års malmavtal förutsätter i § 5 b) att efter den 1 oktober 1947 skall nettovinsten per ton, i vad den belöper sig å en bortfraktad kvantitet

av över $3\frac{3}{4}$ miljoner ton, fördelas med två tredjedelar till staten och en tredjedel till T. G. O. Redan nu utnyttjar L. K. A. B. rätten att bortfrakta maximum av den i 1927 års malmavtal medgivna järnmalmskvantiteten av 9 miljoner ton per år, och stamaktieägarnas intressen torde väl tillgodoses genom de förtjänster, som kunna göras härav. Den föreslagna rätten till merbrytning och den vinst, som blir härå, betyder ett ytterligare tillskott till stamaktieägarna, även om den nedsättes till en tredjedel. Det är därför, enligt mitt förmenande, mycket rimligt, att den vinst, som uppstår å merbrytningen, fördelas enligt den beräkningsgrund, som ligger till grund för vinstfördelningen å den del, som överskjuter $3\frac{3}{4}$ miljoner ton för tiden efter 1947, och det finns ingen anledning att, då nu tillåtelse till utökad brytning sker, uppskjuta en vinstfördelning, som redan är av bägge parterna förutsedd. Motiven för tillämpandet av denna bestämmelse borde även ligga till grund, när nu beslut skall fattas om ökad brytning och vinstfördelningen i anledning därav, vilket även borde gälla, om frågan om merbrytning uppkommer för perioden efter 1 oktober 1940.

Enligt 1927 års malmavtal har staten rätt att 1947 och eventuellt även tidigare inlösa L. K. A. B. helt och hållet. Något intresse för staten att begagna sig av denna lösningsrätt kan jag ej finna att det för närvarande föreligger. Den ekonomiska ledningen av bolaget synes vara ytterst förtjänstfull, och det är föga troligt, att ur ekonomisk synpunkt något kan göras utöver vad bolagsledningen hittills presterat. Även ur utrikespolitisk synpunkt anser jag det vara enbart en fördel, att staten ej är mer engagerad i bolagets skötsel än vad nu är fallet. Bolagets kunder synas tillhöra olika maktcentra i Europa, vilka det vid olika tillfällen kan vara ytterst känsligt för staten som företagare att direkt träda i förhandling med. För staten själv är det otvivelaktigt lämpligast att ledningen av bolaget är helt opolitisk.

Under hänvisning till vad som anförts får jag därför hemställa,

att riksdagen för sin del antager det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 74 fogade förslaget till avtal med Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund med den ändringen, att — sedan en tredjedel av den å merbrytningen för året belöpande vinstandelen avsatts till extra avskrivning genom avsättning till avskrivningsfond — den återstående vinsten fördelas på så sätt mellan preferens- och stamaktier, att preferensaktierna erhålla två tredjedelar och stamaktierna en tredjedel.

Stockholm den 22 februari 1938.

Ernst Åqvist.